

Ποτέ δεν είναι αργά...

Ένα ερώτημα που καλούμαι συχνά να απαντήσω είναι γιατί ένας ενήλικας να αρχίσει την ενασχόλησή του με τη μουσική. Θα μπορούσα να αναφερθώ στο εάν ο εγκέφαλός του έχει την ίδια δεκτικότητα με κάποιον νεότερο, εάν τα δάχτυλά του μπορούν να θυμηθούν το ίδιο εύκολα, αν έχουν την ίδια ευλυγισία. Και αφού εξισορροπούσα τα τυχόν μειονεκτήματα που έχει ένας ενήλικας σε σχέση με ένα παιδί, που κι οι δυο αποφασίζουν να ξεκινήσουν να ασχολούνται με τη μουσική, να αναφερόμουν στα οφέλη της μουσικής απέναντι σε διάφορα νοσήματα, όπως το αλτσχάιμερ, η πρόωρη γήρανση και διάφορες άλλες ασθένειες. Ωστόσο, αυτή η εκλογίκευση και η πλήρης προσγείωση στα πρακτικά ζητήματα μάλλον δεν θα έπειθαν κάποιον να ξεκινήσει ή να ξαναξεκινήσει να ασχολείται με τη μουσική και σίγουρα τέτοιου είδους απαντήσεις δεν ταιριάζουν σε έναν καλλιτέχνη!

Η αγάπη για τη μουσική ξεκινάει από το συναίσθημα που μας δημιουργεί και συναισθήματα βιώνουμε σε όλες τις ηλικίες. Μεγαλώνοντας γελάμε με την καρδιά μας όταν ακούμε ένα πολύ καλό αστείο, συγκινούμαστε από ένα δυνατό γεγονός, αφήνουμε τον εαυτό μας να κλάψει έντονα, εκδηλωνόμαστε ανεξάρτητα από την ηλικία μας. Ίσως, θα έλεγα, ότι όσο μεγαλώνουμε είμαστε και πιο εκδηλωτικοί ή, εάν θέλετε, πιο αυθόρμητοι. Η μεγάλη διαφορά σε σχέση με τα συναισθήματα που βιώνει κάποιος σε νεαρότερη ηλικία είναι όχι στον τρόπο που θα τα εκδηλώσει αλλά στην ποιότητα του γεγονότος που θα προκαλέσει τη λύπη ή τη χαρά. Ως ενήλικες, έχουμε αποκτήσει καλύτερα φίλτρα και ζητάμε κάτι πιο δυνατό.

Η μουσική έχει όλα τα στοιχεία, για να μας δώσει τέτοιου είδους εντάσεις. Με τη μουσική έχουμε την ικανότητα να νιώσουμε μοναδικοί. Παρόλο που πολλοί άνθρωποι παίζουν καλύτερα από εμάς, όταν εμείς καταφέρουμε να παίξουμε μια απλούστατη μελωδία, θα νιώσουμε μια απίστευτη, αναντικατάστατη ηδονή. Η μουσική μας δίνει τη δυνατότητα να πειραματιστούμε, να αυτοσχεδιάσουμε, να συνθέσουμε, να εκφραστούμε και παράλληλα να γνωρίσουμε έναν κόσμο τελείως διαφορετικό από αυτόν της καθημερινότητάς μας. Έναν κόσμο που μπορούμε να τον προσαρμόζουμε ανάλογα με τη συναισθηματική μας διάθεση.

Έτσι, ξεκινάμε αυτό το καλλιτεχνικό ταξίδι γεμάτοι ευχαρίστηση και δημιουργικότητα και όσοι το συνεχίζουν βρίσκουν πολλούς τρόπους να παίζουν μουσική, αναζητούν και εφευρίσκουν συνεχώς νέες τεχνικές, νέους τρόπους παιξίματος και προσπαθούν να ακούν και να δημιουργούν συνεχώς, μεγαλώνοντας την αγάπη γι' αυτό το ατέλειωτο μουσικό ταξίδι και τη λαχτάρα να παίζουν. Πολλές φορές, όμως, έρχεται κάποιος στην αρχή και σου κόβει τα φτερά, βάζοντάς σε σ' έναν δρόμο διαφορετικό. Αρχίζουν και μπαίνουν τα «πρέπει» και μόνο. *«Πρέπει να κάνεις μάθημα με έναν δάσκαλο, πρέπει να μελετάς, δεν μπορείς να κάνεις τίποτα χωρίς εξάσκηση»* και η χαρά μετατρέπεται σε έναν αναγκαστικό, μονότονο περιορισμό μελέτης στο σπίτι. Αρχίζει η μαγεία να χάνεται και διαπιστώνεις με λύπη ότι πολλοί από αυτούς που ξεκίνησαν μουσική σε μικρή ηλικία, στην εφηβεία σταμάτησαν. Συναντάς ανθρώπους που σου λένε με στενοχώρια ότι είχαν ξεκινήσει πιάνο, έκαναν 5-10 χρόνια αλλά μετά δυστυχώς τα παράτησαν.

Γιατί τα παράτησαν; Τα παράτησαν γιατί δεν έπαιρναν ευχαρίστηση από αυτό που έκαναν. Γιατί κουράστηκαν να είναι απομονωμένοι και να μη διασκεδάζουν παίζοντας

μουσική. Σε αυτό βέβαια δεν φταίνε αυτοί, αλλά κάποιοι καθηγητές μουσικής, που ο τρόπος και η πίεση που ασκούν στα παιδιά τα οδηγούν στο να εγκαταλείψουν αυτό το καλλιτεχνικό ταξίδι. Η μουσική αρχίζει να μετατρέπεται σε ατέλειωτους κανόνες και ξεχνάμε την ελευθερία και τη διασκέδαση που μας προσφέρει. Και ασφαλώς -για να μην κατηγορηθώ- για να γίνει κάποιος μουσικός, χρειάζεται να εκπαιδευτεί από έναν δάσκαλο και σίγουρα χρειάζεται πειθαρχία και μελέτη, αλλά αυτό δεν είναι το πρώτο πράγμα που πρέπει να ακούσει ένα παιδί.

Για το γεγονός ότι πολλά παιδιά εγκαταλείπουν τη μουσική προτού ακόμα αρχίσουν, δυστυχώς ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό το εκπαιδευτικό μας σύστημα, το οποίο τις περισσότερες φορές δεν υπηρετεί ούτε δίνει ώθηση στη δημιουργικότητά μας. Η εκπαίδευση πολλές φορές δεν γίνεται σωστά, με αποτέλεσμα πολλά παιδιά που ξεκίνησαν με πάθος, να χάνουν το ενδιαφέρον τους για τη μουσική. Συχνά ακούω κάποιους ύστερα από χρόνια να λένε με παράπονο, *«μακάρι να μην είχα σταματήσει τότε το πιάνο»* και να έχουν περιορίσει τη σχέση τους με τη μουσική στον παθητικό ρόλο του ακροατή.

Όμως, το μικρόβιο που έχει μείνει μέσα μας είναι καλά ριζωμένο και όσο και να θέλουμε να ξεχάσουμε τη σχέση μας με τη μουσική, μια φωνή μας λέει, *«αχ, τι καλά θα ήταν να παίζαμε κι εμείς, να γράφαμε κι εμείς τα τραγούδια μας, τι καλά που θα ήταν να συνεχίζαμε»*. Γιατί, ας μην ξεχνάμε, ότι η μουσική είναι και έκφραση και η ανάγκη της έκφρασης είναι πολύ ισχυρή...

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η jazz είναι η κατεξοχήν τέχνη της έκφρασης. Μάλιστα, έχει ταυτιστεί με το στοιχείο του αυτοσχεδιασμού, δηλαδή της στιγμιαίας έκφρασης και της δημιουργίας, αλλά παράλληλα της επικοινωνίας μεταξύ των μουσικών. Ο Wynton Marsalis δίνει ένα πολύ

χαρακτηριστικό παράδειγμα για το τι είναι jazz και τη διαφορά της με την κλασική μουσική. Χαρακτηρίζει την jazz ως **τέχνη της επικοινωνίας**, λέγοντας ότι σε μια ορχήστρα ποτέ δεν γυρνάει η βιόλα να πει στο πρώτο βιολί να αλλάξει τον σκοπό και τη μελωδία, παίζοντας μια ιδέα που της ήρθε εκείνη τη στιγμή και παράλληλα, πριν από τη συναυλία οι μουσικοί έχουν βρεθεί πολλές ώρες για να μελετήσουν τι ακριβώς θα παίξουν. Σε αντίθεση με την jazz, που είναι δύο η ώρα τη νύχτα, μπαίνεις σε ένα μπάρ που παίζουν jazz, πας στην μπάντα και λες, «ας παίξουμε όλοι μαζί ένα μπλουζ!». Και ο ένας ακούει τι παίζει ο άλλος και απαντάει στις φράσεις και τις ιδέες του άλλου και ξαφνικά νιώθεις αυτή τη μαγεία, τη χαρά της επικοινωνίας και της μοναδικής έκφρασης, χωρίς ακριβώς να ξέρεις πού θα σε πάει αυτό το ταξίδι. Αυτή είναι η μοναδικότητα της jazz, αυτή είναι η τέχνη μας.

Δεν είναι λίγες οι φορές που ακούω ότι η μουσική δεν μπαίνει σε κανόνες, δεν μπαίνει σε φόρμες, δεν διαβάζεται, ότι ο καθένας πρέπει να είναι ελεύθερος και ότι δεν μαθαίνεται σε σχολεία και ωδεία αλλά μόνο στο δρόμο και άλλες πολλές αερολογίες, χωρίς καμία αλήθεια σε σχέση με τη μουσική. Οι κανόνες είναι για να μας ανοίξουν πόρτες και να μας δώσουν φτερά, ώστε να δώσουμε τροφή στη φαντασία μας και να εκφράσουμε κάτι παραπάνω από το προφανές. Τίποτα σε αυτό τον πλανήτη δεν γίνεται χωρίς κανόνες. Παίζουμε μουσική! Η μουσική είναι ένα μεγάλο παιχνίδι και στα παιχνίδια πάντα υπάρχουν κανόνες, από τον γκρινιάρη μέχρι το ποδόσφαιρο. Νικητής στα παιχνίδια είναι αυτός που ξέρει καλά τους κανόνες και εφαρμόζοντάς τους μπορεί να βάλει τη δική του πινελιά, το δικό του χρώμα, τη μοναδικότητά του και να αποδείξει ότι το κάνει καλύτερα από τους άλλους.

Σαφέστατα και το περιβάλλον παίζει καθοριστικό ρόλο σε αυτό που μαθαίνεις. Για παράδειγμα, θα μάθεις πιο εύκολα σάμπα στους δρόμους του Ρίο ντε Τζανέιρο παρά στο Κερασίι. Είναι πολύ καλύτερα να μεγαλώνεις με γείτονα τον Herbie Hancock και σε κάθε προβληματισμό σου να του χτυπάς την πόρτα και να σου δείχνει πώς να τον αντιμετωπίσεις. Σίγουρα, τα ακούσματα σε σχέση με το περιβάλλον που μεγαλώνουμε και αυτά που διαβάζουμε μας ολοκληρώνουν ως μουσικούς. Ο Charlie Parker γράφει: «*Master your instrument and then forget all these bullshits and play music*».

Γυρνώντας όμως στο αρχικό μας θέμα, ότι ποτέ δεν είναι αργά για να ξεκινήσει ή να συνεχίσει κάποιος τη σχέση του με τη μουσική, κανείς δεν αμφιβάλλει ότι η φυσική μας τάση είναι να παίζουμε μουσική. Το πρώτο πράγμα που κάνουν τα μωρά είναι να κουνάνε ρυθμικά χέρια-πόδια, αποδεικνύοντας ότι ο ρυθμός είναι σύμβολο ζωής. Η μουσική προέρχεται από τους ήχους και τους κραδασμούς. Η μουσική είναι μια πρωτόγονη έκφραση. Όλοι οι πολιτισμοί, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, έχουν δικές τους μουσικές και εκφράζονται μέσα από αυτές.

Συχνά ξεχνάμε τον λόγο για τον οποίο παίζουμε μουσική και την προέλευση αυτής μας της ανάγκης. Σε όλες τις θρησκείες, η μουσική είναι το μέσο επικοινωνίας του ανθρώπου με το θείο. Οι ψαλμωδίες είναι τα τραγούδια των αγγέλων. Στην αρχή της ανθρώπινης δημιουργίας δεν υπήρχε καμιά γλώσσα και ο άνθρωπος επικοινωνούσε με τη μουσική, με ήχους, με κραυγές. Εξέφραζε όλα τα συναισθήματα και τις ανάγκες του με τη μουσική. Ουσιαστικά, λοιπόν, οι γλώσσες προέρχονται από τη μουσική. Ο Miles Davis έγραψε: «*Προσπαθήστε να φανταστείτε τον πρώτο μουσικό. Δεν έπαιζε για ένα ακροατήριο ή για μια αγορά ή για μια ηχογράφηση ή για να*

προβάλλει σε μια περιοδεία τη δουλειά του. Έπαιζε μόνο από ανάγκη να εκφραστεί με τη μουσική».

Δεν πρέπει λοιπόν να ξεχνάμε αυτή την ελευθερία, αυτή τη χαρά που μας δίνει η μουσική. Τις πολλαπλές εκφάνσεις της στην ανθρώπινη ζωή. «*Η μουσική μπορεί να νανουρίσει ένα μωρό ή να εμπνεύσει έναν στρατιώτη στον πόλεμο*», έλεγε ο Keith Jarrett. Παίζουμε για να νιώθουμε αυτά τα συναισθήματα, για να εκφραστούμε, για να επικοινωνήσουμε. Αυτές οι ανάγκες είναι βαθιά ριζωμένες μέσα μας και αυτό δεν πρέπει να το ξεχνάμε. Σίγουρα η λαχτάρα μας να παίζουμε καλύτερα και να μπορέσουμε να εκφράσουμε όσο πιο πολλά μπορούμε μέσω της μουσικής, μας ωθεί στο να εκπαιδευόμαστε, να μελετάμε για να ανεβάζουμε το επίπεδό μας και να συνεχίζουμε το καλλιτεχνικό μας ταξίδι. Η ομορφιά είναι ότι αυτό το ταξίδι είναι ατελείωτο!

Ποτέ δεν είναι αργά, λοιπόν, να ξεκινήσει κάποιος αυτό το ταξίδι, ποτέ δεν είναι αργά να νιώσει αυτή τη μαγεία, γιατί δεν υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος χρόνος για να νιώσουμε την ευτυχία και την ολοκλήρωση που μας δίνει η μουσική. Μην ξεχνάτε πως ένα ταξίδι χιλιάδων μιλίων ξεκινάει από ένα απλό βήμα. Ίσως αυτό το βήμα να το έχετε κάνει ήδη. Απλά συνεχίστε το!

Χρήστος Μαστρογιαννίδης (Christ_mas)
jazz piano teacher
Kunst Univercitat Graz Austria
Berklee College of Music USA
www.jazzteaching.gr